

TARİHTEN NOTLAR

Calvi'nin Türkiye'de bir Jeoloji Kurumu Kurulmasına Yönelik Mektubu...

"... Wilhelm Salomon Calvi sadece "Ankara'da yerbilimlerinin kurucusu" olmakla kalmamış, Türkiye'de jeolojinin gelişmesine de önemli katkılar sunmuş bir kişidir. Calvi'nin dönemin Başbakanı İsmet İnönü'ye gönderdiği Türkiye'de bir Jeoloji Kurumu kurulmasına yönelik mektubunun Türkiye'de jeoloji biliminin gelişmesine verdiği katkının önemli bir göstergesi olduğunu düşündük ..."

Bahattin Murat Demir Wilhelm Salomon Calvi, 1934 yılında Ankara Yüksek Ziraat İzmir Büyükşehir Belediyesi Enstitüsü Jeoloji Enstitüsü'nde görev alan bir jeologdur. Sayın bmuratdemir@gmail.com Nizamettin Kazancı'nın Mavi Gezegen dergisinin 2024/Sayı 33'te yayınlanan "Anadolu'da Yerbilimleri Eğitiminin Kısa Tarih-Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, "Ankara'da yerbilimlerinin kurucusu" olmakla kalmamış, Türkiye'de jeolojinin gelişmesine de önemli katkılar sunmuş bir kişidir. "Türkiye'de Zemin Ve Temel Etüt Raporlarının Kısa Tarihçesi Ve Güncel Bazı Sorunlar" başlıklı yazımızın hazırlıkları sürecinde Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivinde yaptığımız taramada karşımıza çıkan Wilhelm Salomon Calvi'nin dönemin Başbakanı İsmet İnönü'ye gönderdiği Türkiye'de bir Jeoloji Kurumu kurulmasına yönelik mektup, sahip olduğu çok yönlü kişiliğin ve Türkiye'de jeoloji biliminin gelişmesine verdiği katkının önemli bir göstergesi olduğunu düşündük ve Mavi Gezegen Dergisinde yayınlanmasını Editörlüğe önerdik.

Sami Ercan Orijinal haliyle yayınlanan bu mektubu okuduğunuzda sadece Türkiye'de bir Jeoloji Kurumu kurulmasının yararından bahsedilmediğini, "Askeri Jeoloji" dahil jeolojinin o geniş uygulama alanlarının da tanıtımının yapıldığını göreceksiniz.

Mustafa Aktan Bu mektubun yayınlanmasının arka planında sadece Wilhelm Salomon Calvi'nin hatırasına saygı bulunmamaktadır. Yayınlamadaki bir diğer amacımız da, bu mektupla birlikte Mavi Gezegen Dergisinde bir tarih köşesi başlamasına öncülük yapabilmek. Böylece hem ülkemizde jeoloji bilimi ve mühendisliğinin bugününü etkileyen geçmiş olayların günümüze aktarılması sağlanabilecek hem de Mavi Gezegen yerbilimleri tarihçesi açısından da popüler bir kaynak niteliği kazanabilecektir.

Harun Öztaşkın

Dikmen-ANKARA
harunoztaskin@hotmail.com

Türkiye cumhuriyeti jeoloji kurumu organisasyonun bir zaruret olduğunu gösteren esaslar.

Şimdiye kadar Türkiyede jeolojik araştırmalar bazı şahısların iniatiflerine veya tesadüfe bırakılmıştı.Fevkalade olan organizasyonunu hararetle takdir etmekte bulunduğum Eti-Bank Maden tetkik ve arama enstitüsü yalnız faideli maden ocaklarının tetkikile istigal etmektedir. geriye kalan birçok jeolojik mesail,hal edildiği takdirde, memleket için birçok para tasarrufunu mucip olacağı gibi memlekete doğrudan doğruya da para getirebilecektir.Bu meselelerden burada çok kısa bahsedeceğim. Merkezi anadolu yaylasının büyük bir kısmı halen sulanamamaktadır;çünkü ne kış yağmurları depo edilmekte dede sızmak suretiyle aşarlarda toplanmış olan sulardan istifade edilmektedir.Tabi edilmekte bulunan (Ankaeanın su vaziyeti) ve (Anadolu ovası) isimli iki eserimde büyük miktarda yer altı suyunun mevcudiyetini ve bunun ehemmiyetsiz olmayan bir kısmının Arteziyen suyu verebilecek bir tazyik altında bulunmakta olduğunu gösterdim. ohalde bu suyu almak için sondajlar yapılmalıdır. Kezalik Baraj yerlerinin esaslı bir surette tayini için dikkatli jeolojik bir araştırma yapmağa ihtiyaç vardır. Konya ovasının çok büyük bir kısmının su ile techiz ve Ankara ovasında meyve ve sebze bahçelerine tahvil edilebileceğini zannediyorum.

Jeolojik araştırmaların ikinci en mühim noktası da tam zamanında gömөңüfer yolları,köprü ve tunel inşaatı ile büyük ve ağır binaların yapılacakları yerlerin intihabı gibi hususlarda doğru bir fikir vermesidir.tam jeolojik bir araştırma yapılmadığı takdirde her sene milyonlarca türk lirasını ziyaa uğrata bilecek hatalar yapılacaktır.

Türkiye şimdiye kadar çokaz istifade edilmiş sıhhi maden suları menbalarıyla doludur.bir jeoloji kurumu bunları tetkik ile faideli şeklesokacaktır. Mesela ilk baharda Ylova da tarafımdan yapılan araştırmalar orada tababet bakımından çok kıymetli olan ve şimdiye kadar şarkta mevcudu olmayan(Fengo hamamları) yapılabileceği nrticesini vermiş-

030	10			435	741	2	6
-----	----	--	--	-----	-----	---	---

Vermiştir. sık sık vukua gelen zelzelelerle bir çok zararları mucip olmaktadır. zelzele sahasındaki jeolojik bir araştırma yeni inşaatın hangi yerlerde yapılacağı ve hangi yerlerde yapılamayacağını bize gösterecektir.

Bir memleketin jeolojik yollarda araştırılması harp esnasında askeri müdafaa bakımından büyük bir ehemmiyeti haizdir. Aşağıda vazıı imzanın iştirakiyle tesis edilmiş harp jeolojisi (Kriegs-Geologie) kurumu büyük harpte Belçikadan İraka, Danimarka hudutlarından Yukarı İtalyaya kadar olan bütün sahalarda harp jeologları (Kriegs-Geologen-Staeb) na malikti. Her ne kadar bu harbin neticesini değiştiremedisede Türkiye ile Almanyanın kahramanane müdafaasına bir mesnet olmuştur.

Memlekette yapılacak jeolojik araştırmalarla muhakkak surette yeni toprak hazineleri bulunacaktır. Maden tetkik ve arama enstitüsü daha bir çok seneler malum olan toprak defineleriyle meşgul olacaktı. Fakat 935 senesi Mart-Nisan aylarındaki bir seyahatte Vazıı imza kabili istimaft (Bauxit) ve (Trass)ların mevcudiyetine delil olan emareler bulmuş fakat bunlar üzerinde durarak meşgul olamamıştır. Yukarıda ismi geçen bu iki maden ocağının tehakkuku halinde Türkiye; tayyareler ve Çimento için kendi hudutları içinde ham madde istihsal edebilecek demektir.

Bu, memleketin jeolojik yollarla araştırılmasını zaruri kılan esaslardan yalnız bir kısmıdır. Şunu da söylemeği muvafık buluyorum. böyle bir jeoloji kurumunun tesisi biraz para ile olacaktır; tahminen maden tetkik ve arama enstitüsünün sarfına mezun bulunduğu paranın yirmidebir kısmından bir fazla cadır yani yuvarlak hesap 36000 türk lirasıdır. fakat böyle bir kurumun vücuda getirilmemesi daha fazla masraflı mucip olacaktır. yapılacak inşaat yerlerinin intihabı esaslı bir araştırma neticesi yapılmayacağından hersene diğer memleketlerde olduğu gibi burada da da milyonlarca parama hiçbir faide temin etmeden sarf edilmeye mahkum kalacaktır. fakat ihtiyaç halinde derhal böyle bir teşkilat vücuda getirmek kabil değildir. Yalnız jeolojik araştırmalarla elde edilecek

030	10			195	21	7
-----	----	--	--	-----	----	---